

PROGRAMSKI ZADATAK
ZA IZRADU STUDIJE ZAŠTITE KULTURNE BAŠTINE
U OBUHVATU DETALJNOG PROSTORNOG PLANA
VIŠENAMJENSKIH AKUMULACIJA
NA RIJECI MORAČI

Podgorica, maj 2010. godine

PROGRAMSKI ZADATAK

ZA IZRADU STUDIJE ZAŠTITE KULTURNE BAŠTINE U OBUHVATU DETALJNOG PROSTORNOG PLANA VIŠENAMJENSKIH AKUMULACIJA NA RIJECI MORAČI

I UVODNE NAPOMENE

Studija zaštite kulturne baštine u obuhvatu Detaljnog prostornog plana višenamjenskih akumulacija na rijeci Morači (u daljem tekstu: Studija zaštite), radi se u skladu sa članom 56 Zakona o zaštiti spomenika kulture, za potrebe izrade planske i tehničke dokumentacije za izgradnju višenamjenskih akumulacija na rijeci Morači.

Programski zadatak za izradu Studije zaštite ima za cilj da se utvrde režim i mjere zaštite, očuvanja i unaprjeđenja kulturnih dobara i njihove zaštićene okoline u obuhvatu Detaljnog prostornog plana višenamjenskih akumulacija na rijeci Morači (u daljem tekstu: Plan), kao i da se sagledaju rizici i uticaji planiranih radova na stanje kulturnih dobara u obuhvatu Plana.

Studija zaštite treba da: cjelovito dokumentuje kulturnu baštinu u obuhvatu Plana; utvrdi mjere na osnovu kojih je moguće planirati istraživanja i zaštitu kulturno istorijske, prirodne i duhovne baštine; identifikuje kulturno istorijske predjele i tragove kultura u predjelu sliva rijeke Morače, odnosno karakteristične interakcije čovjeka i prirode u ovom prostoru i da utvrdi mjere očuvanja i zaštite kulturnog pejzaža.

Studija zaštite, polazeći od stanja prostorne i kulturno - istorijske baštine i obima planiranih radova, treba da sadrži strategiju trajnog očuvanja, održivog korišćenja i unaprjeđenja kulturne baštine u obuhvatu Plana.

Studija zaštite treba da se bazira na dokumentaciji koju će, u skladu sa naučnim saznanjima iz oblasti zaštite kulturnih dobara, sačiniti eksperti iz više naučnih disciplina i stručnjaci raznih struka na način koji obezbjeđuje implementaciju utvrđenih mjera zaštite u predloženi Plan, uključujući i sva potrebna istraživanja i mjere zaštite prije nego započnu građevinski radovi i druge aktivnosti koje bi mogle da ugroze evidentirana i dokumentovana kulturna dobra.

Programski zadatak čini integralni dio Studije zaštite.

II PROSTORNI OBUHVAT STUDIJE ZAŠTITE

Studija zaštite treba da obradi materijalnu i nematerijalnu kulturnu baštinu na području središnjeg toka rijeke Morače, na kojem je predviđena izgradnja četiri hidroelektrane (Andrijevo, Raslovići, Milunovići i Zlatica), uključujući i prostor oko

akumulacija, koja je neophodan za realizaciju primarnih i drugih infrastrukturnih objekata (putne, elektro, vodovodne, kanalizacione i dr. objekte). Akumulacije se pružaju na toku rijeke od Zlatice (1,5 km uzvodno od mosta na Smokovcu) do mosta Grlo (oko 2,5 km uzvodno od manastira Morača).

III RAZLOZI ZA IZRADU STUDIJE ZAŠTITE KULTURNE BAŠTINE

Prostor u obuhvatu Plana i njegovu okolinu karakteriše izuzetna koncentracija i bogatstvo arheoloških lokaliteta, ambijentalno i spomenički vrijednih primjera sakralne, profane i ruralne arhitekture i nematerijalnih kulturnih dobara, koji do danas nijesu u potpunosti identifikivani i istraženi.

Zaštićeni spomenici kulture su:

U opštini Podgorica:

- Trikonhos na Zlatici (arheološki spomenik kulture II kategorije),
- Manastir Duga, Bioče (sakralni spomenik III kategorije),
- Crkva Sv. Đorđa, Blizna (sakralni spomenik kulture III kategorije).

U opštini Kolašin:

- Manastir Morača (sakralni spomenik kulture I kategorije),
- Most knjaza Danila na Mrtvici (profani spomenik kulture III kategorije).

Pored zaštićenih spomenika kulture u predmetnoj zoni postoji i veći broj potencijalnih kulturnih dobara pa ih je, u postupku izrade Studije zaštite, neophodno istražiti, dokumentovati i valorizovati.

Ne postoji registar arheoloških lokaliteta i podaci o njihovom stanju i ugroženosti u zoni zahvata planiranih akumulacije na Morači, odnosno raspoloživi podaci o tome su nepotpuni i nedovoljni za izradu Studije zaštite.

Arheološko rekognosciranje opštine Kolašin nije vršeno.

Arheološko rekognosciranje opštine Podgorica je rađeno u periodu 1979 -1982. Godine, za potrebe projekta CANU "Aheološka karta Crne Gore". Ovim rekognosciranjem bio je obuhvaćen i prostor od Zlatice do Bioča koji ulazi u zonu zahvata Plana. Tom prilikom je utvrđeno da se: na dijelu prostora KO Rogami nalaze ostaci iz antičkog vremena (antički put, sjeverna nekropola Duklje ..), na lijevoj strani ulaza u kanjon Morače nalazi praistorijaka gradina, na potezu KO Zlatice nalaze ostaci ranohrišćanskih objekata i nekropola i da se na području KO Bioče nalazi nekoliko potencijalnih arheoloških paleolitskih staništa, koja nisu arheološki sondirana.

Na ovom prostoru, u okviru projekta "Praistorijaka staništa u kanjonu Morače", obavljena su djelimična sistematska zaštitna arheološka istraživanja sljedećih lokaliteta: Bioče(abri I i abri I) i Vruća Pećina. Ovi lokaliteti nalaze se na desnoj obali Morače na oko 50 m uzvodno od mosta za Mateševo.

Bioče I je istraživano u nekoliko arheoloških kampanja, u periodu od 1981. godine do 1997. Godine, sa određenim prekidima. Bioče je izuzetno bogato arheološko nalazište, sa rznovrsnim kulturnim slojevima u kojima je konstatovana velika količina kremenih artefakata, odbitaka, jezgri, paleontološkog materijala i slično iz razdoblja između 70.000- 40.000 godina prije nove ere. Kulturni fond okapine Bioče, u cjelini, pruža dokaz o stalnoj naseljenosti kanjona Morače u srednjem paleolitu. Budućim arheološkim istraživanjima u kanjonu Morače mogu se očekivati novi nalazi i nove informacije o karakteru paleolitskih zajednica i mnogo kasnijih populacija, čiji tragovi su u ovoj regiji evidentni. Kulturna istorija Podgorice po sadašnjim saznanjima počinje sa arheološkim lokalitetom Bioče. Dosadašnja arheološka istraživanja su ukazala na značaj lokaliteta Bioče za arheologiju Crne Gore, kao i šire, zbog čega je budućim mjerama zaštite potrebno planirati sistematska zaštitna arheološka istraživanja ovog lokaliteta.

Na prostoru kanjona Morače je očigledno bogatstvo tragova kultura iz ranijih perioda, pa je zbog nedovoljnog stepena istraženosti neophodno obaviti :

Arheološka rekognosciranja opštine Podgorica i opštine Kolašin u okviru zahvata Plana. U prvoj fazi zaštita arheoloških lokaliteta u kanjonu rijeke Morače može se bazirati na već registrovanim i poznatim arheološkim lokalitetima za koje je potrebno dopuniti arheološku dokumentaciju i obaviti zaštitna istraživanja.

Nakon arheoloških rekognosciranja obuhvata Plana, na osnovu terenske arheološke dokumentacije (kartona arheoloških lokaliteta sa foto i tehničkom dokumentacijom) mogu se planirati buduća zaštitna arheološka istraživanja, shodno značaju registrovanih arheoloških lokaliteta i stepenu njihove ugroženosti.

Nova istraživanja, za sada, treba planirati shodno čl. 3 i 56 Zakona o zaštiti spomenika kulture ("Sl.list RCG", br. 47/91) i čl. 10, 16, 18 i 25 Pravilnika o uslovima i načinu na koji se mogu vršiti arheološka istraživanja i iskopavanja spomenika kulture (Sl.list RCG" broj 55/92.), a naročito rekognosciranje terena, sistematska zaštitna arheološka istraživanja i zaštitna arheološka istraživanja. U Studiji zaštite je potrebno u potpunosti uvažiti navedenu zakonsku proceduru za planirana zaštitna arheološka istraživanja u obuhvatu Plana.

Imajući prethodno u vidu, kao i činjenicu da je cilj izrade Plana stvaranje uslova za izgradnju višenamjenskih akumulacija, kroz izradu relevantne studijske, analitičke i planske dokumentacije, kojom će se integralno sagledati i analizirati svi elementi namjene i organizacije korišćenja prostora, a radi zaštite i podsticanja daljeg ukupnog razvoja ovog područja, neophodno je, prije definisanja planerskih i projektnih rješenja, uraditi cjelovitu Studiju zaštite kulturne baštine koja treba da odgovori na - pitanje da li se na predmetnom prostoru, sa aspekta zaštite kulturne baštine, mogu dozvoliti i pod kojim uslovima planirane aktivnosti i prostorne promjene?

Studijom zaštite, kao integralnim dijelom Plana, biće dati svi neophodni parametri za planirane intervencije u prostoru u odnosu na sve segmente nepokretne kulturne baštine, kako na pojedinačna kulturna dobra, ambijentalno vrijedne primjere

tradicionalne arhitekture i arheološka nalazišta, koji će na bilo koji način biti ugroženi planiranim radovima i s tim u vezi nastalim promjenama. Pri tome treba sagledati uticaj budućih promjena na u zahvatu Plana i u neposrednoj blizini na njihova spomenička i ambijentalna svojstva i osobenosti.

Ruralna arhitektonska baština koja se zasniva na arhitektonskim i umjetničkim svojstvima, kao i na geografskim, istorijskim, ekonomskim, socijalnim i etnološkim činiocima, treba da bude posebno evidentirana u okviru obuhvata Plana sa jasnim i održivim mjerama zaštite, shodno utvrđenom značaju.

IV PRAVNI I PLANSKI OKVIR ZA IZRADU STUDIJE ZAŠTITE

Pravni okvir za izradu Studije zaštite čine:

- Zakon o zaštiti spomenika kulture („Službeni list RCG“, br.47/91),
- Zakon o uređenju prostora i izgradnji objekata („Sl. list CG“ br.51/08) ,
- Okvirna konvencija Savjeta Evrope o vrijednosti kulturne baštine za društvo (Faro, 27.oktobar 2005. godina),
- Evropska konvencija o zaštiti arheološke baštine (London, 6. maj 1969. godina),
- Evropska konvencija o zaštiti arhitektonske baštine, (Granada, 3. oktobar 1975. godina),
- Evropska konvencija za zaštitu arhitektonskog nasljeđa Evrope (1985),
- Evropska konvencija o predjelima (Firenca, 20. oktobar 2000. godine),
- UNESCO Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine (Pariz, 16. novembar 1972. godina.
- Evropska konvencija o zaštiti arheološke baštine (revidirana), (Valeta,1992. godine)

Napomena: Ukoliko se u toku izrade Studije zaštite usvoji novi Zakon o zaštiti kulturnih dobara, Studija će se terminloški i sadržinski uskladiti sa ovim zakonom.

Planski okvir za izradu Studije zaštite čine:

- Prostorni plan Crne Gore do 2020. godine,
- Prostorni plan opštine Kolašin,
- Prostorni plan opštine Podgorica,
- Nacrt Detaljnog prostornog plana za prostor višenamjenskih akumulacija na rijeci Morači – Osnovni planski dokument i Detaljna razrada,
- Strateška procjena uticaja na životnu sredinu DPP za prostor višenamjenskih akumulacija na rijeci Morači,
- Strategija razvoja energetike Republike Crne Gore do 2025. godine.
- Strategija razvoja malih hidroelektrana u Crnoj Gori
- Master plan Kolašina (EXPO 2010)
- Strategija održivog razvoja Crne Gore

- Bazna studija zaštite kulturne baštine urađena za potrebe Prostornog plana Crne Gore
- Vodoprivredna osnova Crne Gore

Pored navedenih planskih dokumenata neophodno je koristiti i sljedeću dokumentaciju i bibliografske jedinice.

Konzervatorski projekti u RZZZSK

- Glavni projekat arhitekture, knjiga Ia crkve Uspenja Bogorodice i crkve sv. Nikole – postojeće stanje, sig. 1264
- Glavni arhitektonski projekat obnove, konaci, knjiga Ib, postojeće stanje, sig. 1265
- Glavni arhitektonski projekat obnove, crkva Uspenja Bogorodice, crkva sv. Nikole, konaci, knjiga II – novoprojektovano stanje, sig. 1266
- Glavni projekat statičke sanacije manastira Morače, crkva sv. Bogorodice i crkva sv. Nikole – knjiga III, sig. 1267
- Glavni arhitektonski projekat – fotodokumentacija, knjiga IV – postojeće stanje, sig. 1268
- Predmjer i predračun – knjiga V, sig. 1269
- Glavni projekat električnih instalacija, Elektroinstalacija platoa, sig. 1270
- Glavni projekat – protiv požarne, hidrantske mreže, vodovoda i kanalizacija, sig. 1271
- Konaci manastira Morače – postojeće stanje, sig. 1272
- Manastir Morača – postojeće stanje, sig. 1273
- Idejno obrazloženje, programske skice, rješenja konaka manastira Morača, sig. 1281
- Zvonik – arhitektonski dio, sig. 2054
- UP manastirskog kompleksa, sig. 2163
- Uređenje kompleksa, sig. 2164
- Idejno arhitektonsko rješenje konaka manastira Morače, sig. 2225
- Manastir Morača, Projekat postavke manastirskog muzeja, urađen 2001. godine, sig. 2311
- Most knjaza Danila na Mrtvici, Međuriječje, Glavni projekat sanacije – statika, urađen i revidovan 1991., sig. 1276-1278
- Glavni projekat sanacije – arhitektura, 1988.
- Glavni projekat sanacije – konstruktivni dio, 1988.
- Konak manastira Uspenja Presvete Bogorodice, Duga, Glavni izvođački projekat, urađen i revidovan 1997., sig. 2248

Bibliografija

- Skovran, Freske XII vijeka u manastiru Morači, Zbornik Vizantološkog instituta, knj. 5, Beograd 1958.
- S. Petković, Djelatnost popa Strahinje iz Budimlje, Starine Crne Gore, I, Cetinje 1963.

- J. Maksimović, Kamena dekoracija Morače, Zbornik za likovne umjetnosti br. 2, Novi Sad 1966.
- S. Petković, Zidne dekoracije u paraklisu sv. Stefana u Morači, Zbornik za likovne umjetnosti, III, Novi Sad 1967.
- Z. Kajmaković, Kozma – Jovan, Zbornik za likovne umjetnosti XIII, Novi Sad 1977.
- S. Petković, Morača, Beograd 1986.
- T. Pejović, Manastiri na tlu Crne Gore, Beograd 1995. godine
- Č. Marković, R. Vujičić, Spomenici kulture Crne Gore, Beograd 1997.
- V. Korać, Doljani kod Titograda, Starinar n. s. IX – X, Beograd 1958/59.
- Đ. Stričević, Doljani kod Titograda, Ranohrišćanska crkva, Starinar n. s. XII, Beograd 1961.
- Istorija Crne Gore 1, Titograd 1967.

V METODOLOGIJA IZRADE STUDIJE ZAŠTITE

U toku izrade Studije zaštite neophodno je istražiti, dokumentovati, interpretirati, analizirati i ocijeniti ukupno stanje nepokretnih kulturnih dobara, potencijalnih arheoloških lokaliteta i prostora sa izraženim ambijentalnim vrijednostima i njihove okoline u obuhvatu Plana, valorizovati ih i predvidjeti odgovarajuće mjere njihove zaštite.

Studija zaštite treba da sadrži detaljne separate za pojedina kulturna dobra i lokalitete, spomeničku valorizaciju i bliže smjernice i uslove za projektovanje planiranih radova čime će se obezbijediti preduslovi za realizaciju investicionih projekata u obuhvatu Plana, koji zahtijevaju trajne promjene u predmetnom prostoru.

Studija zaštite treba da afirmiše principe održivog korištenja i trajnog očuvanja kulturne baštine, definiše uslove pod kojima su određene aktivnosti prihvatljive sa aspekta zaštite, utvrdi moguća ograničenja, prioritete i potrebne mjere zaštite kulturne baštine.

VI SADRŽAJ STUDIJE ZAŠTITE

Studija zaštite treba da sadrži:

1. Tekstualni i grafički prikaz:

- nepokretnih kulturnih dobara i njihove okoline,
- potencijalnih arheoloških lokaliteta i njihove okoline,
- ambijentalno i spomenički vrijednih primjera sakralne i profane arhitekture i njihove okoline,
- tradicionalne arhitekture, memorijalnih spomenika i spomen obilježja,
- kulturnog pejzaža,
- nematerijalne baštine,

2. Režim i mjere zaštite, očuvanja i unaprjeđenja kulturnih dobara i njihove zaštićene okoline, koji obuhvataju:
 - namjenu, način čuvanja, održavanja, korišćenja i zaštite kulturnih dobara i njihove zaštićene okoline,
 - mjere zaštite potencijalnih arheoloških lokaliteta,
 - mjere zaštite ambijentalno i spomenički vrijednih primjera profane i sakralne arhitekture,
 - procjenu i dinamiku potrebnih arheoloških, konzervatorskih i drugih istraživanja,
 - prijedloge za uklanjanje ili promjenu namjene objekata čije postojanje ili korišćenje ugrožava istraživanja, zaštitu ili korišćenje kulturnog dobra,
 - potrebne konzervatorske mjere, sa dinamikom aktivnosti za očuvanje i revitalizaciju kulturnog dobra,
 - obnovu narušenog kulturnog pejzaža.

3. Konzervatorske smjernice za zaštitu pojedinačno zaštićenih spomenika kulture sa posebnim osvrtom na zaštitu kompleksa Manastira Morača i freskoslikarstva, te mjerama zaštite Mosta knjaza Danila na rijeci Mrtvici (sagledati potrebu i mogućnost izmjještanja ovog spomenika kulture).

Studija zaštite, u segmentu zaštite arhitekture objekata Manastira Morača treba da sadrži smjernice za zaštitu objekata crkve Uspenja Bogorodice i Sv. Nikole, a posebno:

- Izradu drenažnog sistema i zaštitu objekata od vlage.
- Izradu tehničke dokumentacije koja će sadržati rješenja: geotehničke sigurnosti platoa na kome se nalazi Manastir, za poboljšanje geotehničke sigurnosti terena na kome se nalazi Manastir, za otklanjanje uticaja blizina akumulacije HE Andrijevo na freskopisarstvo, ikonostas i stabilnost platoa Manastira(kota uspora brane se planira na samo nekoliko metara ispod platoa manastira Morače).
- Izradu tehničke dokumentacije o zaštiti manastira Morače od ugroženosti usled mogućeg klizanja djelova tla na strmim padinama, koja su ranije dijelom sanirana duž Jadranske magistrale. Najrizičnije klizište je u ataru sela Đurđevina na lijevoj obali Morače, naspram manastira Morača. Ove činjenice su veoma bitne sa aspekta buduće zaštite i stabilnosti okolnog prostora Manastira od postojanja geološkog rizika, potencijalnog klizišta u flišnoj zoni i rizika mehaničkih karakteristika stijene kglomeratne terase manastira Morača na stabilnosti stijene ispod manastira Morača.
- Uticaj indukovane seizmičnosti akumulacije HE Andrijevo na manastir Morača.
- Postavljanje instrumentarija za mjerenje relativne vlažnosti i temperaturnih promjena na reprezentativnom broju mjesta, kako unutar objekata crkvi, u zidovima - tako i vani, u ambijentu, a u cilju dugoročnog monitoringa ovih parametara bitnih za očuvanje fresko-dekoracije.

- Opis, analizu i interpretaciju, svih intervencija učinjenih u dosadašnjim radovima na konzervaciji moračkog živopisa, sa mogućim reperkusijama na uslove povećane relativne vlažnosti i temperature.
- Izradu tehničke i foto dokumentacije usmjerene na ilustraciju aktuelnog stanja živopisa.
- Fiziko - hemijsku analizu, kako pigmenata i veziva, tako i eventualnih soli, i interpretaciju rezultata tih analiza, u cilju sprečavanja aktiviranja starih žarišta , u uslovima povećanja relativne vlažnosti u ambijentu.
- Izradu metodologije preventivnog tretiranja moračkog živopisa, kao zaštite od očekivanih promjena i umanjivanja njihovih negativnih dejstava.
- Planiranje periodičnih pregleda stanja živopisa, u cilju sticanja uvida u njegovo stanje, i planiranja eventualnih dodatnih mjera zaštite.
- Analizu i predlog mjera zaštite, u slučaju pretpostavljenog povećanog interesovanja turista za manastir Moraču, i planiranje maksimalnog dnevnog broja posjetilaca, u cilju smanjenja kondezovane vlage.
- Pored živopisa, studija treba da da odgovor na očuvanje ikonostasa, kao i pokretnog spomeničkog fonda, posebno higroskopnog materijala, pa u tom smislu u manastirskoj riznici treba planirati uslove održavanja kontrolisanih parametara, prema savremenoj muzejskoj praksi.

Studija zaštite, takođe, treba da sadrži smjernice za zaštitu zidne dekoracije u crkvi Uspenja Presvete Bogorodice, manastira Duga Moračka:

- Izradu tehničke i foto dokumentacije usmjerene na ilustraciju aktuelnog stanja živopisa.
- Fiziko- hemijsku analizu, kako pigmenata i veziva, tako i eventualnih soli, i interpretaciju rezultata tih analiza.
- Izradu metodologije preventivnog tretiranja moračkog živopisa, kao zaštite od očekivanih promjena i umanjivanja njihovih negativnih dejstava.
- Planiranje periodičnih pregleda stanja živopisa, u cilju sticanja uvida u njegovo stanje, i planiranja eventualnih dodatnih mjera zaštite.

VII KADROVSKI SASTAV STRUČNOG TIMA ZA IZRADU STUDIJE ZAŠTITE

Studiju zaštite treba da radi multi disciplinarni radni tim, u sastavu:

Rukovodilac tima: diplomirani: arhitekta, istoričar umjetnosti, arheolog, konzervator – 8 godina radnog iskustva

Članovi tima: diplomirani: arhitekta, istoričar umjetnosti, arheolog, konzervator, etnolog, pejzažni arhitekta, geodeta, itd. – 5 godina radnog iskustva:

VIII DINAMIKA IZRADU STUDIJE ZAŠTITE

Studija zaštite kulturne baštine u obuhvatu Detaljnog prostornog plana višenamjenskih akumulacija na rijeci Morači izradiće se u skladu sa sljedećim preliminarnim programom:

- 10. jun 2010. godine: Formiranje tima za izradu Studije zaštite
- 10. jul 2010. godine: Prednacrt Studije zaštite
- avgust 2010. godine: Nacrt Studije zaštite
- septembar 2010. godine: Prejedlog Studije zaštite

Studija zaštite, po utvrđenim fazama, treba da bude urađena u analognoj i digitalnoj formi. Digitalni oblik – za tekstualni dio u standardu Microsoft Word i PDF formatu, a grafički u standardu Auto Cad i GIS formatu.

Studija će biti urađena na crnogorskom jeziku. Ako Ministarstvo kulture procijeni da je to potrebno, može od obrađivača Studije zaštite tražiti dopunu Studije, vršenjem dodatnih analiza i istraživanja.

Tim za izradu Programskog zadatka

Programski zadatak za izradu Studije zaštite kulturne baštine u obuhvatu Detaljnog prostornog plana višenamjenskih akumulacija na rijeci Morači uradila je Radna grupa u sastavu:

rukovodilac:

Lidija Ljesar, Ministarstvo kulture, dipl. konzervator, pomoćnik ministra za kulturnu baštinu

članovi:

Mitra Cerović, Ministarstvo kulture, arheolog, samostalni savjetnik I za nepokretnu kulturnu baštinu

Tomo Miljić, Ministarstva kulture, dipl. Pravnik, sekretar ministarstva

Budislava Kuč, Ministarstvo uređenja prostora i zaštite životne sredine, dipl.ing.arh., samostalni savjetnik u Sektoru za upravljanje prostorom

Miodrag Čanović, Ministarstvo ekonomije, dipl. ing. energetike, pomoćnik ministra u Sektoru energetike

Snježana Simović, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture, dipl. Ing. arh.,konzervator savjetnik

Tanja Vujović, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture, dipl. Etnolog, konzervator savjetnik

Zdravko Gagović, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture, viši likovni tehničar konzervator